

# **Verslag aan het Vlaamse parlement over de uitvoering van het bodemsaneringsdecreet**

Op 22 februari 1995 werd het decreet betreffende de bodemsanering bekrachtigd door de Vlaamse regering. Het decreet werd bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad op 29 april 1995.

Op 5 maart 1996 nam de Vlaamse regering het besluit houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering. Het besluit werd bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad op 27 maart 1996.

Op 26 mei 1998 werden een aantal eerder technische wijzigingen aan het decreet betreffende de bodemsanering aangebracht (Belgisch Staatsblad d.d. 25 juli 1998).

Op 18 mei 2001 werd een wijziging aan het bodemsaneringsdecreet doorgevoerd in verband met site gebonden aanpak voor bodemverontreiniging.

Op 12 oktober 2001 werd het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering gewijzigd (Belgisch Staatsblad d.d. 2 februari 2002).

Op 14 juni 2002 werden de wijzigingen aan het Vlarebo definitief goedgekeurd (Belgisch Staatsblad d.d. 7 augustus 2002).

In uitvoering van de regeringsverklaring en de beleidsnota van de minister van leefmilieu werden een aantal strategische en bijhorende operationele doelstellingen gedefinieerd. In de loop van het jaar 2007 werd aan de uitvoering hiervan gewerkt.

De volgende strategische doelstellingen werden voor de bodem vastgelegd :

1. Het volgens plan verder realiseren van de bodemsanering;
2. Bodemsanering kaderen in duurzame ontwikkeling;
3. Effectieve sanering door prioriteitsstelling;
4. Voorrang geven aan het verwijderen van risico's;
5. Verder optimaliseren van de bodemsanering
6. Realiseren van een meer billijke verdeling van de saneringslast;
7. Het beheren van bodemverontreiniging;
8. Interageren met het Europees beleid.

Conform artikel 51 van het decreet betreffende de bodemsanering dient jaarlijks verslag te worden uitgebracht aan het Vlaams Parlement over de uitvoering van het bodemsaneringsdecreet. Dit is het verslag van het jaar 2007.

# 1 Register van verontreinigde gronden en bodemattesten

## 1.1 bodemattesten

Sinds 1 oktober 1996 moet iedereen die een overeenkomst over de overdracht van gronden wil sluiten, eerst bij de OVAM een bodemattest aanvragen. Uiterlijk een maand na de ontvankelijke aanvraag levert die een bodemattest af; voor risicogronden bedraagt de wettelijke termijn twee maanden. Als een grond is opgenomen in het register van verontreinigde gronden, dan wordt dat vermeld op het bodemattest; in het andere geval spreken we van een blanco bodemattest.

Vanaf 29 april 1996 kon men reeds bodemattesten aanvragen. Wie geregeld of veel bodemattesten aanvraagt kan sinds eind 1996 een lopende rekening openen bij de OVAM. De meeste notarissen en verschillende immobielkantoren (momenteel 1229 ) maken gebruik van dit systeem waarbij een overgeschreven provisie wordt gebruikt om de bodemattestaanvragen te financieren.

Vanaf april 2000 wordt op de OVAM-website aangegeven welke bodemattestaanvragen er op die welbepaalde dag in behandeling zijn.

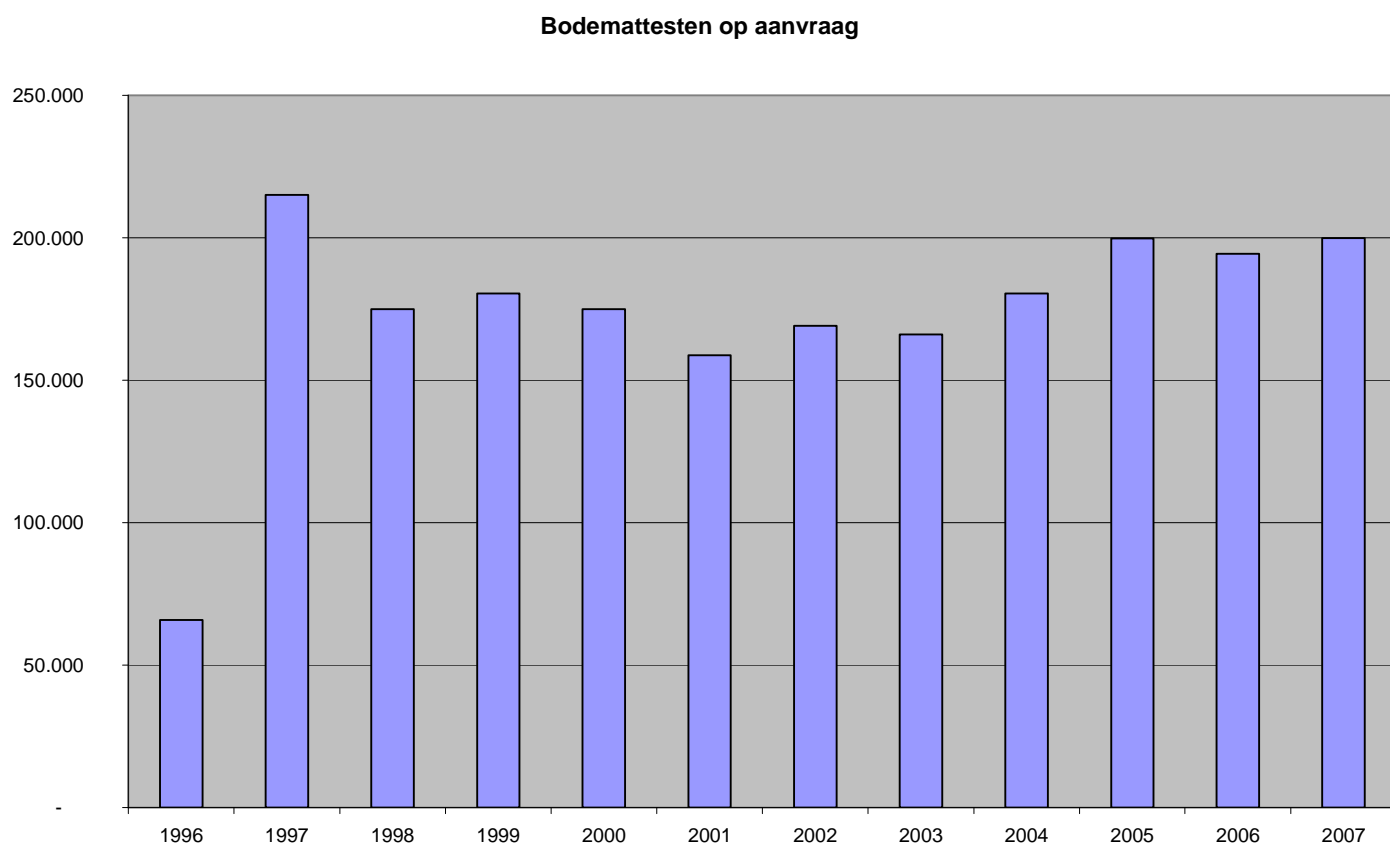
De afleveringstermijn van een blanco bodemattest evolueerde ook in de loop der jaren. Zo werd deze teruggebracht van 1 maand tot enkele dagen. De belangrijkste oorzaak hiervan was de wijziging van het Vlarebo in 2002. Hiermee werd de aanvraagprocedure van bodemattesten eenvoudiger dan vroeger het geval was. Er is geen verplichting meer om een origineel uittreksel van de kadastrale legger samen met het aanvraagformulier voor bodemattesten over te maken aan de OVAM. Het volstaat nu om de kadastrale gegevens op een eenvoudige wijze aan de OVAM mee te delen. Zo staat de weg dus open om via het internet bodemattesten aan te vragen. Om de tijd tussen de aanvraag en het afleveren van bodemattesten korter te maken, heeft de OVAM een nieuw, gebruiksvriendelijk computerprogramma laten ontwikkelen, waarmee je bodemattesten vanaf 1 juni 2002 online kan aanvragen. De noodzakelijke gegevens kan je als aanvrager via de computer zelf invullen. De aanvragen komen na bevestiging in een wachttabel, worden 's nachts in een batchprocedure verwerkt en in principe de volgende dag afgedrukt en opgestuurd naar de aanvrager. Omwille van het nog steeds noodzakelijke betalingsbewijs wordt voorlopig alleen gewerkt met houders van lopende rekeningen bij de OVAM, waarbij de provisie telt als betalingsbewijs. Op vraag van de federatie van notarissen is deze toepassing met de hulp van de OVAM ook geïntegreerd in het intranetsysteem van de notarissen, het zogezegde e-notariaat.

Het aantal bodemattestaanvragen evolueerde ook in de tijd. Momenteel zijn er dit ca. 800 per dag. Het totaal aantal bodemattestaanvragen in 2007 (199.878) is iets hoger dan in 2006.

In de afgelopen 10 jaar werden ca. 2.080.000 bodemattesten afgeleverd.

## Bodemattesten op aanvraag

De gegevens in de grafiek hebben betrekking op bodemattesten afgeleverd op basis van een aanvraag (retributie 25 euro per kadastraal perceelnummer).



Er werd hier geen rekening gehouden met bodemattesten afgeleverd bij opname van een grond in het register, respectievelijk aan eigenaar, gebruiker en gemeente van de betreffende grond.

## Bodemattesten : bij opname in register

Eind 2007 waren er 49.597 percelen opgenomen in het register van verontreinigde gronden.

Daarnaast is er ook nog een databank waarin informatie over bodembedreigende activiteiten is opgenomen. Deze inventaris omvat bijna 28.000 percelen.

Er is tevens een koppeling met de bodemattestaansvragen gemaakt waardoor de aanvrager in voorkomend geval een begeleidende brief krijgt waarin de informatie over de bodembedreigende activiteiten is opgenomen. Dit systeem wordt op termijn vervangen door de gemeentelijke inventaris.

### **Lopende rekeningen**

Voor de bedrijven of personen die regelmatig bodemattestaansvragen indienen, is er een systeem van lopende rekeningen in voege. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de diverse rekeninghouders. Sinds de invoering van het online-systeem is het aantal lopende rekeninghouders fors gestegen. De meeste notarissen en immobiliënkantoren werken nu via dit systeem voor het aanvragen van bodemattesten. Ongeveer 91% van de lopende rekeninghouders heeft al gebruik gemaakt van het online aanvragen van bodemattesten.

#### ***Houders van lopende rekeningen (december 2007) :***

<i>Notarissen</i>	793
<i>Parastatalen</i>	33
<i>OCMW's</i>	1
<i>Immobiliënkantoren</i>	321
<i>Gemeentebesturen</i>	42
<i>Intergemeentelijke verenigingen</i>	15
<i>Bouwmaatschappijen</i>	8
<i>Adviesbureaus</i>	16
<b><i>Totaal</i></b>	<b>1229</b>

### **Info**

Voor meer informatie betreffende de aflevering van bodemattesten kan u terecht op de OVAM-website. Naast de afleveringstermijn van de bodemattesten is er tevens een uitgebreide lijst met veelgestelde vragen en antwoorden over de aanvraag van een bodemattest. Tevens kan men voor specifieke vragen over een bodemattestaansvraag terecht bij de infolijnen :

015/284 458 en 015/284 459 of op het email adres [bodem@ovam.be](mailto:bodem@ovam.be).

## 1.2 Databeheer

De informaticatoepassing bodemsanering die sinds 1996 operationeel is werd ook in het dienstjaar 2007 verder gebruikt.

De Teslatoepassing en BSP2 werden verder verfijnd.

Tevens werd medewerking verleend aan de verdere uitvoering van het stappenplan opgesteld in de behoefte-, systeem- en procesanalyse van de geïnformatiseerde en niet -geïnformatiseerde werkprocessen van de entiteit Bodemonderzoek en Attestering ( Mistral ).

Deze opdracht kadert in een geheel van inspanningen om de werking van de organisatorische eenheid Bodembeheer van de OVAM te verbeteren. De inspanningen concentreren zich op:

- een standaardisering en uniformisering van de werking, met bijzondere aandacht voor uniformisering van gegevens en de uitwisseling ervan.
- een algemene efficiëntieverbetering die moet leiden tot een vermindering van de administratieve overhead.

Vanuit de dienst databeheer werden de andere OVAM medewerkers aangestuurd die een inbreng in het project moeten hebben. Vergaderingen, workshops en overlegmomenten werden georganiseerd. De programmering van de modules GIR- en attestering, klantenbeheer en opdrachten en analyses werden aangevat in functie van de voorziene planning.

In het kader van het Mistral-project was er ook aandacht voor de uitwisseling van informatie met de gemeenten. Dit zou moeten resulteren in meer en betere informatie over de risicogronden. Ook werd de gemeentelijke inventaris van risicogronden opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse Overheid en de gemeenten.

## 1.3 GIS

In 2007 werd de eerste volledige versie van Cadmap, de opvolger van Kadvec aangekocht, rechtstreeks van het kadaster. De nieuwe gegevens werden geïntegreerd in de bestaande procedures voor de integratie van de perceelsbegrenzings en de bepaling van de perceelsmiddelpunten in de GIS-databank. De digitale kadastrale gegevens zijn de basis voor de bepaling van de ligging van de verontreinigde gronden.

In de loop van het werkjaar werd ook door het AGIV besloten om af te stappen van Kadvec en naar de toekomst enkel nog Cadmap te verdelen. Als deelnemer van GIS-Vlaanderen kunnen wij in de toekomst via AGIV de Cadmap-data laag bekomen.

Gedurende het werkjaar 2007 werd meegewerkt aan de realisatie van het GIS-luik van het Mistral-programma, bij ondermeer de verdere uitwerking van het technisch analyse van de GIR-module en conversie van de bestaande GIS-gegevens naar de nieuwe structuur. In de tweede helft van het jaar werd een eerste dataset aangeleverd voor de opbouw van de nieuwe databank. In het kader van de nakende conversie werden bijkomende kwaliteitscontroles uitgevoerd. De resultaten hiervan dienen als basis voor noodzakelijke kwaliteitsverbeteringen aan de GIS-data.

Omwille van de geplande overgang van Geomedia GIS-software naar Esri GIS-software werden in de eerste helft van het jaar verscheidene Esri GIS-cursussen gevolgd.

Sinds 2006 worden de dossiermiddelpunten op het web behalve in pdf-formaat en vector shp-formaat ook beschikbaar gesteld in dit Google Earth formaat. Op die manier wordt voldaan aan de vraag voor een meer gebruiksvriendelijke manier van verspreiding van de GIS-informatie.

Op regelmatige basis wordt die informatie beschikbaar gesteld op het web.

Gedurende de loop van 2007 werden in de databank met behulp van GIS percelen met foute perceelsidentificatie opgespoord en verbeterd, of verwijderd. Er werd in 2007 gestart met de digitalisatie van verontreinigingscontouren, nog niet beschikbaar in het GIS.

In het kader van de ontsluiting van bodeminformatie beschikbaar bij de afdeling afvalbeheer werd in 2006 gestart met de inventarisatie van lokaties van vergunde storten, aanwezig in de archieven van de afdeling afvalbeheer. De digitalisatie van deze informatie werd in de loop van het werkjaar 2007 afgerond.

In het kader van de aanvraag van attesten voor delen van openbare domeinen werd door de GIS-cel gebruik gemaakt van de ontwikkelde procedure voor de aflevering van bodemattesten met aanduiding van verontreinigingen in kaartbijlage voor meerdere gemeenten.

Het beschikbare administratief personeel werd ingezet voor het uitvoeren van onderhoudstaken gerelateerd aan de integratie van GIS-onderzoeksgegevens.

Er werd aan de diensten van de afdeling Bodem de nodige ondersteuning verleent bij de afbakening van de sites en de publicatie van de kaarten ervan.

## **1.4 Administratieve controle bodemonderzoeken**

Tijdens de administratieve controle wordt een bodemonderzoek gecontroleerd op zijn administratieve volledigheid en correctheid. Dit omvat zowel de controle van de aangeboden documenten alsook de digitale (ruimtelijke) gegevens.

De organisatie van deze taken werd verder geoptimaliseerd zodat de bodemonderzoeken nog sneller aan de milieutechnische dossierhouder kunnen worden bezorgd.

## **1.5 Tekenbureau**

Zoals de afgelopen jaren voerde het tekenbureau een aantal ondersteunende taken uit ten behoeve van de eigen afdeling en van andere.

## 2 Erkenningen bodemsaneringsdeskundigen

Het decreet betreffende de bodemsanering stelt dat alle bodemonderzoeken en bodemsaneringsprojecten alsook de opvolging van de bodemsaneringswerken dienen te gebeuren door of onder toezicht van een erkend bodemsaneringsdeskundige. Een erkenning als bodemsaneringsdeskundige wordt verleend voor maximaal 5 jaar.

Eind 2007 waren er in totaal 87 erkende bodemsaneringsdeskundigen, 23 EBSD van type 1 en 64 EBSD van type 2. In de loop van het jaar 2007 werden 10 nieuwe erkenningen verleend, 8 bestaande erkenningen vernieuwd en 8 bestaande erkenningen opgeheven. Er werden geen erkende bodemsaneringsdeskundigen geschorst.

De evaluatie met betrekking tot de kennis en expertise noodzakelijk bij het uitvoeren van grondwatermodellering en de interpretatie van de resultaten die bekomen worden aan de hand van uitgevoerde modelstudies gebeurde vanaf 1 januari 2006 op een andere manier.

De OVAM afdeling bodembeheer organiseerde in 2007 een schriftelijke evaluatie grondwatermodelleringsoefening. De evaluaties bestonden uit het toetsen van de kennis van hydrogeologie en grondwatermodellering aan de hand van algemene vragen.

Eind 2007 heeft de OVAM 63 gekwalificeerde personen goed bevonden met de nodige ervaring om de grondwatermodellen te hanteren en de resultaten ervan te interpreteren.

## 3 Bodemonderzoeken

Naar aanleiding van het overdragen van een risicoground of het stopzetten van een risico-activiteit dient steeds een oriënterend bodemonderzoek te worden uitgevoerd en bezorgd aan de OVAM. Tevens geldt een periodieke verplichting voor de uitvoering van dit onderzoek bij bepaalde risico-activiteiten.

Indien uit het oriënterend bodemonderzoek ernstige aanwijzingen blijken voor een verontreiniging van de bodem en/of het grondwater dan kan de OVAM aanmanen tot het uitvoeren van een beschrijvend bodemonderzoek. Enkel indien de saneringsplichtige zijn verplichtingen niet of onvolledig nakomt of indien de saneringsplichtige zich kan vrijstellen, gaat de OVAM over tot een ambtshalve optreden.

### 3.1 Algemeen

In onderstaande tabel wordt een beknopt overzicht gegeven van het aantal bodemonderzoeken die in 2007 werden ontvangen en verwerkt. Ter vergelijking werden eveneens de gegevens voor de vorige drie jaren opgenomen.

Tabel: Overzicht bodemonderzoeken

	2004	2005	2006	2007
Oriënterend bodemonderzoek	4447	4120	3792	3714
Aanmaningen	986	927	763	615
Beschrijvend bodemonderzoek	1094	999	913	816
Aanmaning tot project	461	491	449	372

### 3.2 Controles van bodemonderzoeken

In 2007 werden de controles op de kwaliteit van de bodemonderzoeken verdergezet. Naast de administratieve controle werden in totaal bijna 50 opdrachten gegeven om ook de veldwerkzaamheden af te toetsen. In veel gevallen werd daarbij bijkomend veldwerk uitgevoerd na het bodemonderzoek door de erkende deskundige.

### 3.3 Bedrijfsspecifieke overeenkomsten

In het kader van het verder optimaliseren van de bodemsanering biedt de OVAM aan bedrijven en andere saneringsplichtigen de mogelijkheid om een bedrijfsspecifieke overeenkomst (verder BSOK) aan te gaan. Een BSOK biedt een aantal voordelen. Zo kan bijvoorbeeld een saneringsplichtige die verschillende sites te saneren heeft in een beleidsovereenkomst afspraken vastleggen omtrent de spreiding van bodemsaneringswerken in de tijd, en daarmee ook spreiding van de kosten die ermee gepaard gaan. In 2007 heeft de OVAM haar databank geïnteriseerd naar partijen die in aanmerking komen voor het sluiten van een BSOK. Eind 2007 werd een actieve oproep gedaan naar een aantal banken. In 2007 werden ook drie BSOK aangegaan, nl. met Tessenderlo Chemie in verband met de uitvoering van de beschrijvende bodemonderzoeken, met Colruyt voor de DATS-tankstations en met Electrabel.



De overeenkomst die in 2006 werd afgesloten met de NMBS-groep, wordt opgevolgd door halfjaarlijks overleg van het begeleidingscomité. De bodemonderzoeken en -saneringen worden uitgevoerd volgens een prioriteitenlijst die regelmatig kan worden aangepast op basis van nieuwe gegevens. Ook in de nieuwe BSOK wordt telkens opvolging door een begeleidingscomité voorzien dat op regelmatige tijdstippen samenkomt om een planning op te stellen en de lopende projecten te bespreken.

### **3.4 Versnelde overdrachten – toepassing van artikel 48 van het bodemsaneringsdecreet**

In 2007 werden 22 aanvragen in het kader van artikel 48 van het bodemsaneringsdecreet behandeld. De OVAM toetst de aanvragen aan een aantal criteria waaruit de hoogdringendheid en de socio-economische noodzaak van de overdracht moet blijken. Het overgrote deel van de aanvragen werd positief geadviseerd. De laatste jaren worden steeds maar aanvragen positief geadviseerd. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat de aanvragers beter worden geïnformeerd over de voorwaarden waaraan zij moeten voldoen, dat de aanvragers op vooraf hun mogelijkheden bij de OVAM komen bespreken en dat waar mogelijk een alternatief wordt gezocht vooraleer de aanvraag wordt ingediend.

### **3.5 Ingebrekestellingen**

Een saneringsplichtige die door de OVAM tot bodemsanering wordt aangemaand, kan daarvoor een termijn opgelegd krijgen. Indien die termijn wordt overschreden, heeft de OVAM de mogelijkheid om de saneringsplichtige ingebreke te stellen. Dit gaat enkel over verontreinigingen waarvoor geen financiële zekerheid werd gesteld. Indien er wel een financiële zekerheid voor handen is, kan de OVAM die altijd opvragen zodat er geen gebruik gemaakt dient te worden van de normale werkingsmiddelen.

Sinds 2007 wordt ernaar gestreefd om de selectie van dossiers die ingebreke gesteld worden meer gecoördineerd te laten verlopen. Ten eerste om een consequent beleid te kunnen voeren, ten tweede om de afdeling IVS (interventie, verwijdering en sanering) die ambtshalve saneringen uitvoert, de mogelijkheid te geven om een degelijke budgetplanning op te maken. In 2007 werden een twintigtal ingebrekegestelden geselecteerd voor ambtshalve sanering. De komende jaren zal dit aantal geleidelijk toenemen.

Vooraleer een dossier in gebreke kan worden gesteld, dienen afhankelijk van de procedure één tot meerdere stappen te worden genomen (aanmaning, herinnering, ...). In de loop van 2007 werden voor een 100-tal dossiers deze noodzakelijke stappen gezet. Daarbij werd voorrang gegeven aan verontreinigingen waarvan geweten is dat ze een ernstige bedreiging vormen. Dit zijn de verontreinigingen waarvoor reeds een beschrijvend bodemonderzoek werd uitgevoerd maar waarvoor de saneringsplichtige nalaat een bodemsaneringsproject op te stellen, of een bodemverontreiniging waarvoor reeds een bodemsaneringsproject is opgesteld maar waarvoor de saneringsplichtige nalaat om te starten met de werken.

## 4 Vrijwillige en verplichte bodemsaneringen

### 4.1 De bodemsaneringen nog steeds in opwaartse lijn

Indien uit de bodemonderzoeken blijkt dat er moet gesaneerd worden zal je als saneringsplichtige een bodemsaneringsproject moeten laten opstellen. De OVAM levert binnen een termijn van 90 dagen een conformiteitsattest af dat je de nodige vergunningen geeft om de bodemsaneringswerken op te starten. Na de uitvoering van de werken zal OVAM het bodemsaneringsproject afronden en wordt een eindverklaring afgeleverd. In sommige gevallen kunnen er maatregelen van bewaking en controle worden opgelegd.

### 4.2 Analyse van de cijfers:

Tussen 1997 en 2007 werden er 3179 bodemsaneringsprojecten ingediend bij de OVAM. In deze periode werden er 875 eindverklaringen afgeleverd. Dit brengt het aantal bodemsaneringsprojecten waarvoor de saneringsprocedure lopende is op 2304. In 2007 werden op 361 locaties de bodemsaneringswerken opgestart. Een stijging die onder meer te verklaren is door het stijgend aantal saneringen die door Bofas worden opgestart.

Dit jaar steeg het aantal eindverklaringen terug, het aantal is gestegen van 185 naar 257 in vergelijking met vorig jaar. Vermits het aantal eindverklaringen het aantal ingediende dossiers nog niet overstijgt, blijft het aantal dossiers waarvoor de saneringsprocedure lopende is, stijgen.

*Overzicht bodemsaneringsprojecten*

Bodemsaneringsprojecten	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ingediend	70	122	218	221	310	377	424	361	379	357	340
Aanvullingen en/of wijzigingen	15	32	66	61	58	76	93	60	47	34	50
Conformiteitsattesten	47	7	166	212	292	315	426	369	367	423	411
In uitvoering (werken/nazorg)	20	55	70	106	163	177	327	306	279	340	361
Eindverklaringen	7	9	17	22	28	52	51	87	160	185	257

### 4.3 Kostprijsraming bodemsaneringswerken

Voor de bodemsaneringsprojecten waarvan OVAM in 2007 een conformiteitsattest afleverde, wordt de kostprijs geraamd op circa 100 miljoen Euro.

Het totale geraamde bedrag voor de periode 1997-2007 bedraagt circa 1,05 miljard Euro.

## 5 Financiële zekerheden

In 2007 werden in het kader van een overdracht 191 eenzijdige verbintenissen tot bodemsanering aangegaan. Om verbintenissen te garanderen, moet de saneringsplichtige financiële zekerheden stellen. Dit gebeurde in 2007 voor een totaalbedrag van bijna 55 miljoen euro. Van deze financiële zekerheden kadert 28 % binnen de procedure van artikel 48 en 72 % binnen de gewone procedure. Van de 191 verbintenissen zijn er 32 verbintenisdossiers waar Bofas de bodemsaneringswerken zal uitvoeren.

In vergelijking met 2006 daalde het aantal aangegane verbintenissen met 4 %. Het bedrag aan nieuwe financiële zekerheden nam af met 30 %. Een verklaring hiervoor zijn de verbintenisdossiers waar Bofas de bodemsaneringswerken zal uitvoeren. Hiervoor moet men geen financiële zekerheden stellen.

Momenteel heeft de OVAM 943 eenzijdige verbintenissen tot bodemsanering in beheer waarbij voor ruim 378 miljoen euro aan financiële zekerheden werden gesteld.

Daar de looptijd van meer en meer zekerheden afloopt, verschuift de klemtoon van het behandelen van nieuwe verbintenissen en financiële zekerheden naar de opvolging van de aangegane engagementen. Er werden 130 verbintenisdossiers beëindigd. In heel wat dossiers werd het bedrag van de financiële zekerheden verminderd. Daarnaast werd de looptijd van 97 financiële zekerheden verlengd.

## 6 Ambtshalve bodemsaneringen

De doelstelling van het Bodemsaneringsdecreet is om de saneringsplichtige zelf te laten instaan voor de sanering van zijn vervuilde bodem. Toch stellen we vast dat sommige saneringsplichtigen zelf niet overgaan tot sanering. De OVAM komt dan ambtshalve tussen en voert de sanering uit, waarna de gemaakte kosten teruggevorderd worden. Enkel indien een saneringsplichtige het statuut van onschuldig bezitter bekomt, wordt de ambtshalve tussenkomst voor rekening van de OVAM uitgevoerd, zonder terugvordering van de onschuldige bezitter.

In 2007 zijn 138 nieuwe dossiers opgestart inzake de ambtshalve tussenkomsten op het vlak van bodemsanering.

Bij de ambtshalve bodemsanering wordt nagegaan in hoeverre er naast de milieukwaliteitsverbetering nog andere maatschappelijke meerwaarden kunnen gerealiseerd worden.

De saneringsinspanning rendeert maximaal indien ze kan worden geïntegreerd in een breder sociaal-economisch project zoals de herontwikkeling van verlaten bedrijfsterreinen of het mogelijk maken van de bouw van nieuwe verkeersinfrastructuur. De saneringen gebeurden in functie van de voorziene bestemming en zijn een effectieve bijdrage tot een herontwikkeling van deze onbenutte terreinen. Dit gebeurt in overleg met andere partijen zodat de sanering en de geplande herontwikkeling op elkaar worden afgestemd.

Een voorbeeld hiervan vormen de werken die Ovam uitvoert in het globale herontwikkelingsproject **Watersite-Startregio** te Vilvoorde. Ovam saneert, sedert november 2007, het voormalige fabrieksterrein **Peeters Buelens**. Dit project omvat een herontwikkeling van verlaten bedrijfsterreinen tot woongebied om tegemoet te treden aan de stijgende behoefte naar woongelegenheden. Bodem en grondwater zijn aangetast door minerale olie en VOCI's. In de bovenste bodemlaag worden ook zware metalen aangetroffen. Deze verontreiniging vormt een hypotheek op de toekomstige nabestemming. Voorzien is om 20 000 ton grond af te graven. Om de plaatselijke verkeerssituatie te ontlasten werd gekozen om de meeste transporten per schip te laten plaatsvinden. De kostprijs bedraagt 1,5 miljoen Euro.

De oude site van **Biochim** te Machelen is ook in deze omgeving gelegen. Hier bevindt zich een giftige drijfslag. Ovam neemt reeds sedert jaren de nodige voorzorgsmaatregelen om deze drijfslag, door onttrekking, te verwijderen. De grondwaterverontreiniging is ruim verspreid in de omgeving. Teneinde een actueel inzicht te krijgen in de regionale grondwaterstroming heeft de Ovam een hydrogeologische studie uitgevoerd. Op basis van de resultaten kan de drijfslagonttrekking beter worden aangestuurd en kan een saneringsconcept voor de regio worden uitgewerkt. In naburige woningen werden veiligheidsmaatregelen getroffen om binnendringende dampen blijvend te neutraliseren.

In Asse werd in 2007 het **Asphaltco**-terrein grotendeels gesaneerd. De stortplaats werd geïsoleerd en laat een recreatieve nabestemming toe. Het fabrieksterrein was vervuild met minerale olie, PAK's, fenolen en BTEX' en. De sanering bestond erin om een groot deel van de toplaag tot 1 meter onder het maaiveld af te graven, alsook de diepere kernen. De verontreinigde grond werd afgevoerd voor reiniging. Door deze sanering werd het mogelijk om een ringweg om Asse waarvan het tracé over het Asphaltcoterrein loopt, aan te leggen. Verwacht wordt dat deze ringweg de leefbaarheid van Asse sterk zal verbeteren alsook de industrieparken beter ontsluiten. Naast zijn humaan en een milieuhygiënisch voordeel zal deze sanering dus ook een socio-economisch voordeel opleveren. De kostprijs bedraagt afgerond 5 miljoen Euro.

Een ander voorbeeld waar de OVAM meewerkte aan de herontwikkeling van een voormalig bedrijfsterrein, is de sanering van **PCN Nieuwpoort**. Deze sanering kadert in een BPA van de Stad Nieuwpoort, welke de bedrijfsterreinen een woonfunctie toewijst. Ook hier werd bij de keuze van de saneringsmethode rekening gehouden met de toekomstige bestemming. PCN produceerde tot 1966 zinksulfide en loodwit. De afvalstoffen die vrijkwamen tijdens de productie werden steeds op het terrein gestort. Na ontbossing van het terrein werd gestart met de sanering. Hiertoe diende

eerst de over het terrein verspreide afvalhopen te worden afgevoerd naar een stortplaats. Daarna werd het terrein genivelleerd, met geotextiel afgedekt en opnieuw aangevuld met een laag zuivere grond. Op die manier werd het terrein vlot toegankelijk voor verdere bodem- en grondwatersanering. Ook de grond, verontreinigd met zware metalen, zal worden afgevoerd naar een stortplaats. Na de sanering zal de kwaliteit van het grondwater gedurende 30 jaar nauwgezet worden opgevolgd. De kostprijs van de eerste fase bedraagt 2 miljoen Euro.

Ook in Sint-Niklaas kon een ambtshalve sanering door de OVAM geïntegreerd worden in een stedelijk renovatieproject. In de **Zwijgershoek te Sint-Niklaas**, een centraal gelegen wijk, is de Stad Sint-Niklaas gestart met de bouw van een seniorie en wil ze op korte termijn het stedelijk museum vernieuwen en de aanwezige parking heraanleggen. Op de site, momenteel een druk gebruikte parking, was vroeger een textiel fabriek gevestigd. Uit het beschrijvend bodemonderzoek is gebleken dat er een grondwaterverontreiniging met VOC's aanwezig is, die een ernstige bedreiging vormt. Om de bouwwerken niet te vertragen heeft men gekozen voor een koppeling van de bouwwerkzaamheden en de sanering. In overleg met het stadsbestuur en de bouwheer van de seniorie, werden tijdens de bemaling van de bouwput, de nodige voorzorgsmaatregelen voorzien om de verontreinigingspluim tijdens de bouwwerken te beheersen. Na verloop van tijd zal worden overgegaan tot de definitieve sanering van de ganse site.

In Zeebrugge werd bij de sanering van de **Carcoke**-site, te Zeebrugge, een nieuwe stap voorwaarts gezet. Daar werd gestart met de effectieve bodemsaneringswerken onder het maaiveld. Twee aannemers pakken de zwaarste kernen aan op het terrein van teer, cyaniden en naftaleen. De kosten hiervoor zijn geraamd op 5 mio EUR. Ook het Zijdelingse vaartje zal een gedaantewisseling ondergaan door het uitbaggeren van teer en slib dat er in de jaren 80-90 werd in geloosd door Carcoke.

Ook worden er samenwerkingsverbanden gemaakt bij complexe en grootschalige dossiers waarbij de afdeling IVS als uitvoerder-coördinator optreedt. In het convenant met Umicore is onder meer een ambtshalve tussenkomst voorzien voor de terreinen gelegen in de omgeving van het bedrijfsterrein. In het kader van het Cadmiumplan werd als voorzorgsmaatregel een verwijdering van zinkassen uitgevoerd. Na een inventarisatieronde die startte medio 2006 werd in november gestart met de ontgraving van de zinkassen in de woonwijk Lommel-Werkplaatsen. Op basis van een melding van het voorkomen van zinkassen op de speelplaats van een school in Lommel heeft de OVAM uit zorgvuldigheid alle schooloverheden uit de regio gecontacteerd. De omvang van dit probleem bleef beperkt tot 4 gevallen en deze worden in 2007 aangepakt.

In Olen, is tengevolge van decennialange koper- en kobaltproductie op de site van het vroegere Union Minière, de **Bankloop**, een naburige beek te Olen, zwaar vervuild met zware metalen. Uit een voorafgaand bodemonderzoek is gebleken dat de oevers en het bodemslib tot vijf meter rond de beek zijn verontreinigd met zware metalen en radioactieve stoffen en dit over een traject van ca. 1600 meter. Een sanering drong zich op.

De sanering van de Bankloop te Olen werd door de OVAM in 2006 voorbereid. De stortplaats voor de berging van de verontreinigde onderwaterbodem en oever werd ingericht, afspraken met de gemeente werden gemaakt en er was een uitgebreide communicatie naar de bewoners over de voorziene werken. De aannemer voor de ruiming van de Bankloop is aangesteld.

30.000 kubieke meter vervuilde grond wordt afgegraven en opgeslagen op de daartoe ingerichte 1,4 ha grote stortplaats op de terreinen van Umicore. Bij de ontgraving ging bijzonder veel aandacht naar de veiligheid en gezondheid van de betrokkenen en omwonenden. De gronden bevatten namelijk naast de non-ferro metalen ook het radioactieve radium. Zowel een veiligheidscoördinator als een stralingsdeskundige volgden de werken op. Diverse maatregelen werden getroffen om stofverspreiding te voorkomen. De kostprijs wordt geraamd op 3,5 miljoen Euro.

Ook bij de sanering van de asbestdraailingen werd een samenwerkingsverband gezocht met de betrokken gemeenten en een asbestcementproducent, waar destijds draailingen als productieafval ontstond. De afronding van het bodemsaneringsproject en de aanstelling van de aannemer voor de asbestcementdraailingen zijn een belangrijke realisatie voor de OVAM. De sanering van de percelen zelf kon starten vanaf het voorjaar 2007.

De asbesthoudende draailingen werden ontgraven en daarna werden de terreinen in hun functie hersteld. Het handelde zich om ca. 461 gevallen verspreid over de gemeenten Kapelle-op-den-Bos, Willebroek, Mechelen, Meise, Puurs, Londerzeel, Grimbergen en Sint-Amands. De sanering gebeurde onder permanent toezicht van een erkend bodemsaneringsdeskundige. Hij gaf aan hoe diep diende te worden ontgraven en waar een duurzame verharding moest worden aangebracht. Tevens controleerde hij de correcte aanleg van de duurzame verhardingslaag. Een veiligheidscoördinator zag erop toe dat de nodige veiligheidsmaatregelen tijdens de uitvoering en het transport werden gerespecteerd. Op representatieve momenten van de werken werden er door een gespecialiseerd laboratorium, luchtmetingen ter detectie van asbestvezels uitgevoerd. De betrokkenen werden nauwgezet geïnformeerd. Dat het project leefde bij de bewoners bleek uit de drukbezochte bewonersvergaderingen en uit de gunstige reacties naderhand. De kostprijs bedraagt 3,8 miljoen Euro.

Een cruciaal gegeven in de ambtshalve tussenkomst zijn de beschikbare middelen en het aantal dossiers. Na 10 jaar bodemsaneringsdecreet komen meer en meer dossiers in de fase van bodemsaneringsproject en -werken. Een totale aanpak van alle dossiers is niet haalbaar binnen de budgettaire en personele ruimte. Vandaar de uitwerking van een prioriteitsstelling en de opmaak van een planning op langere termijn. Het nieuwe planningsinstrument moet ervoor zorgen dat de OVAM in de toekomst nog sneller en efficiënter kan optreden binnen het beschikbare budget.

Bij de behandeling van de schadegevallen wordt er gestreefd naar een maximale communicatie en begeleiding waardoor de saneringsplichtige zelf overgaat tot het nemen van maatregelen. Dit snelle ingrijpen voorkomt niet enkel zware milieuproblemen maar is tevens kostenefficiënt. In 2007 ontving de cel schadegevallen 183 meldingen. In 98 gevallen werd de sanering aangevat of afgerond.

Een schadegeval vereist een snel optreden. Het vernieuwde bodemsaneringsdecreet voorziet een specifieke procedure schadegevallen, welke beter voldoet aan deze vereiste. Hierbij wordt een belangrijke rol toegekend aan de gemeenten. Voor de meeste schadegevallen zal de burgemeester de bevoegde overheid zijn. Ter voorbereiding heeft OVAM, ten behoeve van de gemeentelijke administratie in 2007 een draaiboek opgesteld. Deze bevat een toetsingskader welke als leidraad kan dienen bij de begeleiding van schadegevallen. Eind 2007 werd een infosessie georganiseerd voor de gemeentelijke ambtenaren, waar het gebruik van het draaiboek werd toegelicht.

# 7 Strategische projecten

## 7.1 Alternatieve financiering bodemsanering

### 7.1.1 Interregionale samenwerking

#### **BOFAS**

De oprichting van BOFAS vzw (Bodemsaneringsfonds voor tankstations) op 26 maart 2004 was het startsein voor de alternatieve financiering van de sanering van benzinstations in België. In de twee daaropvolgende jaren heeft BOFAS in Vlaanderen 1741 aanvragen tot tussenkomst goedgekeurd.

Voor tankstations die een aanvraag tot sluiting hebben ingediend laat BOFAS de bodemsanering uitvoeren en financieren. Indien de uitbater zijn bedrijf wenst te behouden, dan geeft BOFAS advies en worden de kosten voor de uitvoering van de bodemsanering (gedeeltelijk) terugbetaald tot een maximumbedrag van 62.000 EUR. Voor bodemsaneringswerken die gestart zijn na 1 januari 2000 en ten laatste op 25 september 2004 is er een overgangsregel, waarbij de aanvrager de bodemsanering zelf uitvoert en nadien (een deel van) de kosten recupereert.

De OVAM werkt nauw en constructief samen met BOFAS vzw om alle dossiers rond te krijgen. In 2007 heeft BOFAS 77 bodemsaneringswerken opgestart. In 58 andere dossiers werden de eerder opgestarte werken verder gezet. Tien dossiers werden afgerond en daarvoor heeft de OVAM een eindverklaring afgeleverd.

In 2007 werd het samenwerkingsakkoord over de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations gewijzigd en goedgekeurd. Het gewijzigd samenwerkingsakkoord werd in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd op 10 september 2007 en is in werking getreden op 20 september 2007. Voor de tankstationhouders en voor de eigenaars van gronden waar een tankstation gevestigd is of was die geen tijdige of volledige aanvraag indienden wordt een bijkomende termijn van zes maanden voorzien om een aanvraag tot tussenkomst in te dienen bij BOFAS. Om alle tankstations die gesloten zijn de kans te geven zich aan te melden bij BOFAS, werd de datum van 31 december 1992 geschrapt. Bijgevolg kan voor elk voormalig tankstation, ongeacht de datum van stopzetting van de exploitatie, een aanvraag ingediend worden bij BOFAS.

De belangrijkste veranderingen volgens het gewijzigd samenwerkingsakkoord zijn :

- de criteria voor personen die in aanmerking komen om een aanvraag in te dienen worden duidelijker omschreven en versoepeld;
- de hypotheek, die volgens het oorspronkelijke samenwerkingsakkoord moest gevestigd worden om de verbintenis met BOFAS vzw te garanderen dat er gedurende een periode van 15 jaar na de sluiting van het tankstation geen nieuw tankstation wordt uitgebaut, wordt vervangen door een andere garantie; de vergunningverlenende overheid zal een milieuvergunning voor de uitbating van een tankstation weigeren indien blijkt dat voor het desbetreffende terrein een aanvraag tot tussenkomst in het kader van sluiting bij BOFAS vzw werd ingediend;
- een beschrijvend bodemonderzoek uitgevoerd door een saneringsplichtige die de exploitatie van het tankstation verderzet, moet – zoals dat reeds het geval was voor een bodemsaneringsproject - ter goedkeuring voorgelegd worden aan BOFAS vzw;
- de aanvragen voor tussenkomst bij saneringen bij wijze van overgangsmaatregel zijn versoepeld; indien de bodemsaneringswerken werden aangevat vóór 2000, kunnen alle kosten voor de bodemsaneringswerken die uitgevoerd zijn vanaf 1 januari 2000 ook in aanmerking komen voor terugbetaling, voor zover deze werken werden uitgevoerd in het kader van een conformverklaard bodemsaneringsproject.

### ***Het Premaz-project***

Een ander voorbeeld van een alternatief instrument voor financiering is het solidariseren van kosten die verbonden zijn aan de milieurisico's van lekkende of risicovolle stookolietanks. Hierover onderhandelen we met de stookoliesector. De aanzet voor de discussie gaven we met het Premaz project. Het eindrapport van dit project is beschikbaar op [www.premaz.be](http://www.premaz.be).

In 2000 sloot de Vlaamse overheid een milieubeleidsvereenkomst af met de sector. De sector engageert zich om instrumenten uit te werken voor financiering van de milieurisico's. In 2004 werd een overleg tussen de gewesten opgestart om de procedures voor sanering van bodemverontreiniging door lekkende stookolietanks op elkaar af te stemmen.

Begin 2005 zijn er in het kader van de oprichting van het 'fonds gasolietanks verwarming gebouwen' besprekingen opgestart tussen de federale en gewestelijke overheden en de petroleumsector. Op 20 mei 2005 hebben de 3 gewestregeringen en de federale regering een protocol ondertekend dat de krachtlijnen en de werkwijze bepaald voor de oprichting van een fonds voor een tussenkomst in de financiële lasten ingevolge een bodemverontreiniging veroorzaakt door gasolietanks voor verwarming.

Midden 2005 zijn de onderhandelingen echter op politiek vlak afgesprongen, zodat eind 2005 deze piste die op het einde van deze onderhandelingen had moeten leiden tot een Samenwerkingsakkoord tussen de hierboven genoemde partijen in een impasse verkeerd.

In 2006 zijn er verdere onderhandelingen opgestart, maar deze hebben nog steeds niet geleid tot een politiek akkoord rond de verdere invulling van het protocol en het tekenen van een samenwerkingsakkoord. Vooralsnog wordt de piste via een samenwerkingsakkoord niet verlaten.

## **7.1.2 Sectorale samenwerkingsfondsen in Vlaanderen, evolutie bodemsaneringsorganisaties**

### ***Vlabotex***

Door de decreetswijziging van 16 juni 2006 kan de Vlaamse regering activiteiten aanduiden waarvoor de exploitant jaarlijks een individueel bodempreventie- en bodembeheersplan (BPBP) moet laten opstellen. Ten gevolge van deze aanduiding bestaat ook de mogelijkheid om een bodemsanerings-organisatie op te richten en te laten erkennen door de Vlaamse regering.

Een dergelijke bodemsaneringsorganisatie neemt in de eerste plaats de verplichting tot het opstellen van het individueel BPBP over van de exploitant, mits deze hiervoor een overeenkomst sluit met de bodemsaneringsorganisatie. Voor al diegene die aansluiten wordt in dit geval een sectoraal BPBP opgesteld door de bodemsaneringsorganisatie.

Voorts kan een saneringsplichtige een overeenkomst sluiten met de bodemsaneringsorganisatie voor de uitvoering van de bodemsanering van de eventueel aanwezige bodemverontreiniging. Hiermee wordt een solidarisering binnen de aangeduide sector beoogd en wordt een spreiding van de kosten van de bodemsanering doorheen de tijd mogelijk gemaakt.

Daarnaast moet de bodemsaneringsorganisatie ook de nodige aandacht besteden aan het voorkomen van bodemverontreiniging (preventie) en het beheersen van de reeds aanwezige verontreiniging en is de bodemsaneringsorganisatie verplicht om het onderzoek naar innovatieve saneringsmethodes te stimuleren en op te volgen.



De droogkuissector heeft als eerste gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Op 14 september 2007 is Vlabotex vzw erkend als bodemsaneringsorganisatie.

De droogkuissector gaat immers reeds jarenlang gebukt onder de bodemverontreiniging van het verleden. Op vele plaatsen waar in het verleden een droogkuis werd uitgebaat is immers een verontreiniging met droogkuisproducten vastgesteld in de bodem en het grondwater. Door de specifieke eigenschappen van deze producten, zoals bijvoorbeeld perchloorethyleen of 'per' is de bodemsanering vaak een heel complex verhaal. Hierdoor loopt de kostprijs voor de vele kleine uitbaters uit de sector of de vele eigenaars van terreinen waarop een in het verleden een droogkuis was gevestigd, te hoog op.

Nu kunnen deze (voormalige) uitbaters of eigenaars een aanvraag indienen bij Vlabotex. Hierdoor zal Vlabotex de bodemsanering voor de verontreiniging met droogkuisproducten die als historisch te beschouwen is, dit wil zeggen de verontreiniging die ontstaan is voor 29 oktober 1995, uitvoeren voor een forfaitaire jaarlijkse bijdrage gedurende 30 jaar. Voor een bestaande droogkuis is dit bedrag afhankelijk van de aard van de milieuvergunning, de omzet van het bedrijf en de reeds vastgestelde vervuilingsgraad. Voor een terrein met een voormalige droogkuis wordt het bedrag bepaald op basis van het kadastraal inkomen van het terrein. De kostprijs van de verontreiniging met droogkuisproducten die ontstaan is na 28 oktober 1995 of eventuele verontreiniging die vreemd is aan de uitbating van een droogkuis moet volledig gedragen worden door de aanvrager.

Door het indienen van een aanvraag en het sluiten van een overeenkomst met Vlabotex neemt Vlabotex de saneringsplicht voor het betrokken terrein over. Hierdoor kan de aanvrager vrij beschikken over het terrein en is het terrein beschikbaar voor een eventuele verkoop of verhuur. Indien de aanvrager niet alle verplichtingen ten opzichte van Vlabotex nakomt keert de saneringsverplichting terug naar de aanvrager.

In het totaal worden ongeveer 350 aanvragen verwacht en is door de Vlaamse overheid gedurende 30 jaar een jaarlijks te indexerende subsidie voorzien van ongeveer anderhalf miljoen EUR.

## 7.2 Brownfields

Het ontwikkelen van brownfields is voor Vlaanderen een blijvende prioriteit om de al te schaarse open ruimte te vrijwaren en kankerplekken en verloederde zones te herwaarderen. De ontwikkeling van dergelijke terreinen vergt echter heel wat tijd. De verontreiniging moet in kaart gebracht worden, saneringstechnieken dienen uitgetest te worden, keuzes dienen gemaakt te worden omtrent mogelijke nieuwe bestemmingen, infrastructuur en ontsluiting dienen herdacht te worden, financiële middelen dienen gezocht te worden hetzij via private investeringen hetzij via overheidsmiddelen, etc... Veelvuldig overleg met diverse betrokken partijen is dan ook noodzakelijk.

In een aantal brownfieldprojecten is de financiële inbreng van de OVAM essentieel omwille van haar ambtshalve uitvoering van bodemsaneringswerken. Belangrijke voorbeelden hiervan in 2007 waren de sites Asphaltco te Asse, PCN te Nieuwpoort en Peeters Beulens te Vilvoorde. Daarnaast zijn er diverse brownfieldprojecten waar de OVAM via de opmaak van een ambtshalve beschrijvend bodemonderzoek of bodemsaneringsproject voorbereidende stappen heeft ondernomen.

In andere projecten is de inbreng van de OVAM eerder van ondersteunende aard. In 2007 kregen 7 gemeenten (steden) de toezegging van een financiële ondersteuning voor de opmaak van een realisatieplan met het oog op een optimale integratie van de bodemsanering in de herontwikkeling van een brownfieldterrein. Het betreft de volgende projecten:

'De Sleutel' in Begijnendijk  
'Alvat' in Buggenhout  
'De Waele' in Kluisbergen  
'Het Zegel' in Mechelen  
'De nieuwe Leie' in Ronse  
'Nieuw stationskwartier' in Sint-Truiden  
'Site Gasmeterlaan' in Gent

Ook in enkele regionale brownfieldprojecten werden verdere ondersteunende stappen ondernomen. In juli 2007 werd voor Willebroek Noord een protocol voor samenwerking tussen de betrokken overheden definitief goedgekeurd. In dit kader werden eveneens onderhandelingen opgestart met de private ontwikkelaar over de afstemming van het ambtshalve saneren op het globale project. Voor Vilvoorde Machelen werd gestart met de uitwerking van een grondwaterbeheerssysteem voor de aanpak van de regionale verontreiniging met gechloreerde solventen. Daarnaast werd de samenwerking met andere overheden verdergezet in kader van de opmaak van een Masterplan.

Voor de verwerving en herontwikkeling van de site Schotte te Aalst werd verder invulling gegeven aan de samenwerking tussen het intergemeentelijk samenwerkingsverband Solva en de OVAM. Dit heeft geleid tot de goedkeuring van een ministerieel besluit overeenkomstig artikel 48 van het bodemsaneringsdecreet welke de verdere overdrachtsprocedure moet faciliteren.

## 7.3 Woonzones

De tijd en energie die de OVAM in 2006 gestoken heeft in de opmaak van een consequent woonzonebeleid en de communicatie ervan, heeft in 2007 duidelijk haar vruchten afgeworpen. Er zijn contacten gelegd met niet minder dan 22 steden en gemeenten voor de aanpak van potentieel verontreinigde woonzones of gelijkaardige sites. De meeste reacties waren positief. Dit resulteerde in de opstart van bodemonderzoeken op woonzones in Zwijndrecht, Wijnegem en Mechelen. Afhankelijk van de historie van de woonzones, werden deze bodemonderzoeken volledig door de gemeente, volledig door de OVAM of via een verdeelsleutel gefinancierd. Hierdoor werden tezamen 230 grotendeels particuliere eigenaars vrijgesteld van de plicht om bij overdracht van hun grond een oriënterend bodemonderzoek uit te voeren.

Daarnaast werden de fundamenten gelegd voor een zeer actief woonzonebeleid in 2008, met als resultaat o.a. de geplande opstart van woonzones in Brecht, Niel, Sint-Truiden, Meise en Bornem: samen goed voor maar liefst 397 kadastrale percelen, waar eveneens voornamelijk particuliere eigenaars zullen worden vrijgesteld van onderzoeks- en saneringsplicht.

## 7.4 Complexe, grootschalige verontreinigingen

Verontreiniging over de perceelsgrenzen heen is vaak een gecompliceerde aangelegenheid. Onduidelijkheid over de herkomst van de vastgestelde bodemverontreiniging, impact van saneringswerken op naburige terreinen, technische en juridische vraagtekens, conflicten tussen betrokken partijen,... Het risico dat een complexe verontreiniging tot een impasse leidt is groot. In 2007 werden verschillende gesprekken gevoerd om bepaalde knelpuntdossiers uit het slop te trekken. Vaak was een tussenkomst van de OVAM onontbeerlijk: soms trad zij op als bemiddelaar of facilitator, soms greep de OVAM ambtshalve in om bijvoorbeeld de saneringsplicht éénduidig vast te leggen.

Het voornaamste project dat in 2007 gerealiseerd werd, was het project 'Nijverheidszone Begijnenmeers te Liedekerke'. Er werd een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen de gemeente Liedekerke, de betrokken ondernemingen en de Vlaamse regering om gezamenlijk een bodemonderzoek uit te voeren op een voormalige huishoudelijke stortplaats. Deze stortplaats kwam voor op de Nijverheidszone Begijnenmeers waar momenteel 25 ondernemingen gevestigd zijn.

## **7.5 Overeenkomst aanpak historisch bodempassief rond de UMICORE-vestigingen**

In de Vlaamse vestigingen (Hoboken, Olen, Balen/Lommel, Overpelt) heeft Umicore nv al meer dan honderd jaar een productie van non-ferrometalen. Deze productie heeft er in het verleden toe geleid dat er een historische bodem- en grondwatervervuiling op het bedrijfsterrein en in de omgeving is ontstaan. In november 1997 tekende Umicore een vrijwillige overeenkomst met de Vlaamse overheid om deze historische vervuiling aan te pakken. In 2002 werden de beschrijvende bodemonderzoeken, waarin de omvang en de ernst van de bodemverontreiniging werd onderzocht, conform verklaard door de OVAM. Tegen deze conform verklaringen werd door Umicore beroep ingediend bij de Raad van State. Om ervoor te zorgen dat de bodemverontreiniging effectief zou worden aangepakt en op geen juridisch getouwtrek zou afstevenen, hebben de betrokken partijen besprekingen aangeknoopt. Deze besprekingen hebben geleid tot een addendum aangaande de conventie van 1997 die op 23 april 2004 door de Vlaamse regering, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en Umicore nv is ondertekend. Hierin wordt de historische bodemverontreinigingsproblematiek rond de vier vestigingen van Umicore nv in Vlaanderen geregeld.

Het addendum voorziet dat Umicore nv de eerstkomende vijftien jaar effectief tot bodemsanering overgaat voor hun bedrijfsterreinen en de woonwijken die hieraan grenzen. Daarnaast is er een vrijwillige financiële inbreng van Umicore nv en de Vlaamse overheid voor de aanpak van de zware metalenproblematiek in de verdere omgeving en dit voor de komende tien jaar. Op deze wijze is de mogelijkheid gecreëerd om het historische bodempassief in de omgeving van de vestigingen op een gestructureerde wijze aan te pakken en het juridische gebakkelei hierover stop te zetten.

Het addendum zorgt er voor dat de historische bodemproblematiek rond de vier vestigingen eindelijk zal worden gesaneerd op een wijze dat voor het milieu aanvaardbaar is en voor Umicore nv betaalbaar. Dit addendum is zowel vanuit milieutechnisch als economisch oogpunt een goed compromis.

In totaal werden voor de verschillende fabrieksterreinen van de Umicore vestigingen reeds 9 door de OVAM goedgekeurde (conform verklaarde) bodemsaneringsprojecten ingediend. De saneringswerken voor 7 van deze projecten zijn reeds opgestart.

Ter hoogte van de verschillende woonwijken werden meerdere acties ondernomen.

In 2007 werden in de wijk Moretusburg te Hoboken in totaal 709 percelen gesaneerd, conform het bodemsaneringsproject. Ter hoogte van de woonwijken te Balen en Overpelt werden in het kader van vrijwillige maatregelen de verwijdering van de zinkassen in op privaat terreinen aangevat. Deze actie werd versneld uitgevoerd naar aanleiding van het Actieplan Cadmium Vlaanderen. Ter hoogte van Overpelt zijn deze werken reeds in 2006 uitgevoerd: op 89 terreinen zijn de zinkassen er verwijderd. Ter hoogte van Balen zijn de werken midden 2007 afgerond: op 146 terreinen zijn de zinkassen er verwijderd.

Voor de aanpak van de zware metalenproblematiek in de verdere omgeving werden door externe bodemsaneringsdeskundigen een studie uitgevoerd omtrent de bodemsaneringen die prioritair dienen te geschieden. In het kader van het actieplan uit deze studie werd in de als prioritair

herkende van de wijk Vinkevelen in Hoboken door de OVAM een beschrijvend bodemonderzoek opgestart om de saneringsnoodzaak in detail te onderzoeken.

Midden 2007 zijn de voorbereidingen gestart voor het uitvoeren van een biomonitoring van schoolgaande kleuters in en rond Hoboken met hieraan gekoppeld een reeks van milieumetingen. De Biomonitoring en milieumetingen zullen in januari 2008 en nog in hetzelfde jaar worden afgerond.

Eind 2007 zijn er onderhandelingen opgestart om in de Noorderkempen een pilootproef te starten in verband met de waterbodempromblematiek ten gevolge de zware metalenverontreiniging.

In 2007 werd ook de opdracht gegund voor het opstellen van een landbouwstudie (VLM) dat de economische impact onderzoekt van de zware metalen verontreiniging op de landbouw in de omgeving van de 4 Umicore vestigingen. In deze studie worden tevens alle resultaten

In Olen is de sanering van de Bankloop in uitvoering. Deze sanering loopt zeker tot eind 2008.

## 7.6 Cadmiumplan

Op 13 februari 2006 stelden Vlaams minister voor Leefmilieu Kris Peeters en Vlaamse minister voor Volksgezondheid Inge Vervotte het Actieplan Cadmium Vlaanderen voor naar aanleiding van de publicatie van de onderzoeken in de Noorderkempen over het verband tussen cadmiumblootstelling in het milieu en het risico op longkanker. Op initiatief van de 2 ministers gingen onmiddellijk daarna de acties van start onder begeleiding van een taskforce.

De OVAM leverde een belangrijke bijdrage aan 16 acties van dit actieplan.

Onder meer werden ter hoogte van de woonwijken rond de fabrieksterreinen van Overpelt en Balen de zinkassen op privaatieve terreinen versneld verwijderd door Umicore. Ter hoogte van Overpelt zijn deze werken reeds in 2006 uitgevoerd: op 89 terreinen zijn de zinkassen er verwijderd. Ter hoogte van Balen zijn de werken midden 2007 afgerond: op 146 terreinen zijn de zinkassen er verwijderd.

De OVAM heeft bijkomend zinkassen verwijderd op 106 privaatieve terreinen rond de voormalige zinksmelter 'Maatheide' te Lommel. Deze werken werden in 2007 afgerond.

In het najaar 2007 startte OVAM met de voorbereidingen tot het verwijderen van zinkassen op schoolterreinen gelegen in de omgeving van Overpelt en Balen. Het verwijderen van zinkassen op deze schoolterreinen is gepland voor 2008.

Verder is de OVAM de leidende figuur in het zoeken naar een oplossing voor zowel publieke als privaatieve zinkassen in de Noorderkempen.

Eveneens werd in samenwerking met verschillende administraties door de OVAM actief meegeholpen aan het uitvoeren van een biomonitoring in de Noorderkempen, gekoppeld aan milieumetingen. Het noodzakelijke "veldwerk" voor de biomonitoring en de hiermee verbonden milieumetingen werd in 2007 afgerond. De evaluatie van de data uit de biomonitoring en milieumetingen is in het najaar 2007 gestart en zal tegen midden 2008 worden afgerond.

Verder is OVAM een stuwende kracht achter de adviezen die gegeven worden met betrekking tot het telen van groenten en landbouwgewassen. Eveneens verricht zij verder onderzoek naar interessante vervangteelten zoals energiegewassen.

# 8 Uitgegraven bodem

## 8.1 Bestaande regelgeving hervormt

De regeling voor het gebruik van uitgegraven bodem wil de verspreiding van bodemverontreiniging beheersen en een grotere bescherming bieden aan wie uitgegraven bodem ontvangt. De regeling bepaalt onder welke voorwaarde uitgegraven bodem opnieuw gebruikt kan worden.

In de beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2004-2009 die in december 2004 door de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur werd neergelegd, werd in de operationele doelstellingen over het beheer van bodemverontreiniging (OD4) vermeld dat de regeling van het grondverzet zou worden geëvalueerd en bijgestuurd. Ook in de beleidsbrief Leefmilieu en Natuur 2007 werd gesteld dat een voorstel van herziening van de grondverzetregelgeving moest worden opgemaakt.

De hervormde regeling voor het gebruik van uitgegraven bodem is op 14 december 2007 door de Vlaamse regering goedgekeurd. De voorgestelde hervorming strekt ertoe de grondverzetregeling in samenhang met de bodemsanering in te bedden in een consistent kader voor bodembeheer en het los te koppelen van de regeling voor de toepassing van afvalstoffen als secundaire grondstoffen. Bij het gebruik van uitgegraven bodem gaat het immers enkel om het verplaatsen van iets wat zich al in een bepaald milieucompartiment, met name de bodem, bevindt. Voor zover de uitgegraven bodem verontreinigd is, gaat het dus om de verplaatsing van verontreiniging die zich reeds in het milieu bevindt. Regulering van het gebruik van uitgegraven bodem wordt dan ook gestuurd door de noodzaak tot het beheersen van deze verplaatsingen.

In grote lijnen komen de wijzigingen en hervormingen van de grondverzetregeling in voorliggend besluit hierop neer:

- aanpassing van de voorwaarden voor het gebruik van uitgegraven bodem. Uitgegraven bodem kan gebruikt worden indien de te gebruiken bodem voldoet aan welbepaalde kwaliteitscriteria. Deze criteria zijn gebaseerd op de actuele bodemkwaliteit, op de risico's voor blootstelling aan of voor verspreiding van verontreinigende stoffen, en op de vigerende ruimtelijke functie van de ontvangende grond. Hierdoor wordt het mogelijk om bodem te gebruiken die met verontreinigende stoffen is aangerijkt, maar er wordt tegelijkertijd een onnodige en onaanvaardbare verslechtering van de bodemkwaliteit van de ontvangende grond voorkomen;
- opname van VLAREBO-specifieke begrippen en bepalingen voor het gebruik van uitgegraven bodem in bouwkundige toepassingen en in vormvaste producten waardoor de verwijzing naar het VLAREA voor het gebruik van bodem in of als bouwstof in een werk geschrapt kan worden. Het gebruik in specifieke bouwkundige toepassingen biedt de mogelijkheid om uitgegraven bodem met verhoogde gehalten aan verontreinigde stoffen alsnog op een duurzame manier te gebruiken, zodat minder primaire delfstoffen ontgonnen moeten worden. Als gevolg van het aangepaste normeringskader worden hierbij geen milieurisico's geschapen;
- aanpassing van de bepaling voor de aanduiding van de grondwerken waarvoor een technisch verslag moet opgesteld worden en waarvoor de administratieve procedure grondverzet gevolgd moet worden;
- opname in de grondverzetregeling van de in de praktijk reeds toegepaste administratieve procedures in het kader van grondverzet, waarbij invulling gegeven wordt aan het begrip 'traceerbaarheid' van uitgegraven bodem.

## 9 Informatievoorziening

Naast de uitvoerende taken gedefinieerd door het bodemsaneringsdecreet is informatievoorziening naar het publiek een heel belangrijke taak. Deze informatie is driedelig: mondelinge adviezen, schriftelijke adviezen en infosessies.

De afdeling bodembeheer stond in 2007 op communicatievlak zeker niet stil. Het strategisch project Communicatie Bodem vertaalde zich in betere en duidelijkere brieven naar bedrijven en burgers. De Infolijn Bodem is verder uitgebreid en achter de schermen startte het werk voor een nieuwe website.

Bovendien gaf het nieuwe decreet voor bodemsanering en bodembescherming inspiratie tot de ontwikkeling van een creatieve sensibiliseringscampagne. Tien jaar na de eerste bodemregelgeving was het hoogtijd om verder te gaan, om professionelen en particulieren te sensibiliseren over het belang van een propere bodem.

Samen met de informatiesessies over het nieuwe decreet startte in het najaar van 2006 de campagne met de foto van een duim die uit de bodem naar boven groeit. Via dit positieve symbool wilden we onze goede samenwerking met de professionele doelgroepen, zoals notarissen, bodemsaneringsdeskundigen, aannemers,... benadrukken. Deze doelgroepen staan in voor de praktische uitvoering van het decreet. Zij functioneren vaak als tussenpersoon voor de saneringsplichtigen en via deze campagne wil de OVAM ook hun werk in een positief daglicht plaatsen.

In een vervolg (2007) op deze campagne sensibiliseren we het grote publiek via een meer emotionele foto. Een baby gedragen door bodemhanden en de headline 'Waarom onze bodem de beste bescherming verdient'.

Regelmatig wordt aan de OVAM gevraagd om mee te werken aan informatiesessies. In de loop van dit jaar werd weer aan talrijke sessies deelgenomen waarbij de diverse doelgroepen betrokken waren: provincies, milieuadministraties, gemeentes, bedrijfsfederaties, alsook het brede publiek.

Algemeen kunnen we stellen dat de OVAM haar bodembeleid in 2007 meer naar buiten heeft gebracht. Door te informeren en sensibiliseren willen we ervoor zorgen dat iedereen meewerkt om de historische verontreiniging weg te werken en nieuwe te voorkomen.

# 10 Beleidsondersteuning

## 10.1 Taken/realisaties 2007 van de entiteit beleidsondersteuning

De entiteit Beleidsondersteuning staat in voor het ontwikkelen en vernieuwen van het bodemsaneringsbeleid, het afstemmen van het Vlaamse beleid op de Europese regelgeving en het beleid in de andere gewesten. Daarnaast behoort ook het meewerken aan milieubeleidsplanning en rapporteren tot de taken van de entiteit.

### 10.1.1 Wet- en regelgeving

#### *Vlarebo*

Op 22 januari van vorig jaar werd het nieuwe decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Dit nieuwe decreet bevat diverse nieuwe elementen om bodemverontreiniging efficiënter en effectiever aan te kunnen pakken, om de aanpak van bodemverontreiniging beter te integreren in bedrijfsprocessen en om een aantal knelpunten in de dagdagelijkse praktijk adequaat aan te pakken. Dit nieuwe decreet bleef echter totaal onuitvoerbaar zonder uitvoeringsbepalingen. In 2007 heeft de OVAM zich dan ook hard ingespannen om deze decretale bepalingen te vertalen in een uitvoeringsregeling, die intens werd besproken met het kabinet. Deze interactie heeft dan geleid tot de nieuwe Vlarebo die op 14 december definitief werd goedgekeurd door de Vlaamse regering. De nieuwe regelgeving zal op 1 juni 2008 in voege treden.

### 10.1.2 Waterbodems

De Europese Kaderrichtlijn Water stelt als doel dat tegen eind 2015 een goede chemische en ecologische toestand van oppervlaktewater en grondwater moet bereikt worden. De sanering van de waterbodem vormt daarbij een onmisbare schakel. Vervuilde waterbodems beletten immers het verder verbeteren van de waterkwaliteit en het ecologisch herstel van de waterbodem omdat zij polluenten naleveren.

Om een daadwerkelijke en efficiënte aanpak van het historisch passief van verontreinigde waterbodems mogelijk te maken werd in het (nieuwe) decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming van 27 oktober 2006 een specifieke regeling opgenomen voor het onderzoek en de sanering van de waterbodem.

In de loop van 2007 werd intensief gewerkt aan het afstemmen van deze specifieke regeling met de doelstellingen, acties en maatregelen voor de waterbodem zoals opgenomen in het (ontwerp van) sectoraal uitvoeringsplan bagger- en ruimingsspecie en de (ontwerpen van) bekkenbeheerplannen.

## 10.2 Europees beleid en internationale samenwerking

### 10.2.1 Kaderrichtlijn bodem

In uitvoering van het 6<sup>e</sup> Milieu Actie Programma werkte de Europese Commissie een ontwerp-kaderrichtlijn Bodembescherming uit. Deze werd op 22 september 2006 publiek gemaakt.

De ontwerpkaderrichtlijn wil alle bodems beschermen tot op een niveau waar ze hun huidige en toekomstige functies kunnen blijven vervullen en zo een duurzaam gebruik van de bodem verzekeren. Verdere bodemaantasting moet vermeden worden en verontreinigde bodems moeten gesaneerd worden tot een niveau van functionaliteit dat minimaal overeenkomt met het huidige of geplande gebruik, rekening houdend met de kosten.

In de tweede helft van 2007 vonden onder het Portugees voorzitterschap verschillende raads werkgroepen plaats. Tijdens deze raads werkgroepen werd de ontwerpkaderrichtlijn meermaals besproken. OVAM zorgde voor de inhoudelijke ondersteuning van de Permanente Vertegenwoordiging voor het luik betreffende bodemverontreiniging. Verschillende lidstaten hadden fundamentele bezwaren over een EU wetgeving over bodem. Andere lidstaten hadden verschillende inhoudelijke opmerkingen. België heeft in de loop van de onderhandelingen steeds constructief proberen mee te werken aan een compromisvoorstel.

20 december 2007 was het uur van de waarheid voor de slaagkansen van deze kaderrichtlijn. Op die dag vond de EU Raad van Milieuministers plaats met als agendapunt de eerste lezing van deze ontwerp kaderrichtlijn. DE, FR, UK, NL en AT vormden een blokkeringsminderheid tegen de Richtlijn. De Commissie zal niettemin het voorstel niet intrekken en hoopt dat één van de komende voorzitters de richtlijn terug zal oppikken.

## **10.2.2 Bodem Overleg Lage Landen**

Het 'Bodem Overleg Lage Landen' (BOLL) is een informeel overlegplatform betreffende bodembeleid met deelnemers uit Vlaanderen en Nederland. Het hoofddoel van dit BOLL-overleg is uitwisseling van kennis en ervaring tussen Nederland en Vlaanderen. Ook afstemming over relevante zaken met een gemeenschappelijk belang kan tijdens dit overleg plaatsvinden. De structuur van het overleg is onderverdeeld in enerzijds de stuurgroep en anderzijds ad hoc werkgroepen. De stuurgroep komt twee maal per jaar samen en is samengesteld uit mensen van OVAM, Bodem+ en VROM. De stuurgroep beslist over de op te richten ad hoc werkgroepen.

Volgende ad hoc werkgroepen werden door de stuurgroep in eerste instantie voorgesteld:

- Werkgroep afstemming EU dochtterrichtlijn grondwater
- Werkgroep kennisuitwisseling rond grondverzet / bagger
- Werkgroep kennisuitwisseling beperkt bodemsaneringsproject / Besluit uniforme saneringen
- Werkgroep kennisuitwisseling financiële zekerheden
- Werkgroep standaardprocedures en automatisatie
- Werkgroep vergelijking regelgeving

Per werkgroep werd gezocht naar inhoudelijk direct betrokken deelnemers van de verschillende administraties. De verschillende werkgroepen kwamen voor een eerste keer bijeen in de loop van de maanden maart – april – mei 2007. Bij de meeste werkgroepen gaat de interesse in eerste instantie uit naar kennis- en informatie-uitwisseling en aftoetsing van relevante nieuwe initiatieven die opgestart worden.

## **10.2.3 Snowman\***

De OVAM lanceerde einde 2006, samen met onderzoeksfinancierende instellingen uit Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Nederland, Duitsland, Zweden en Oostenrijk een oproep voor gezamenlijke onderzoeksprojecten rond duurzaam bodembeheer. Dit samenwerkingsverband



kadert in het Europees gefinancierde project SNOWMAN. Doel is om een onderzoeksplatform voor bodem en grondwater op poten te zetten en de kloof tussen kennisvraag en -aanbod te dichten.

In totaal werden 23 projectvoorstellen ingediend. In 6 ervan waren Vlaamse onderzoekers betrokken. Na een internationale kwaliteitsbeoordeling en selectie werden 5 projecten weerhouden.

Voor 2 projecten is er ook een Vlaamse inbreng. De OVAM sloot een overeenkomst af met de VITO voor een bijdrage in het project 'Extending the Natural Attenuation of Chlorinated Solvents Toolbox'. Dit project bundelt de krachten van 6 onderzoeksinstituten uit 3 landen. Ook met de universiteit van Hasselt werd een contract afgesloten voor een bijdrage in het project 'Sustainable Management of Trace Element Contaminated Soils – Development of a Decision Tool system and its Evaluation for practical Application'. In dit project worden 13 onderzoeksinstituten uit 8 landen verenigd.

In de loop van 2007 werd actief meegewerkt aan de eerste voorbereidende trajecten om een verdere samenwerking te bestendigen.

## 10.3 Onderzoekscöördinatie

Beleidsvernieuwing steunt in hoge mate op bevindingen van wetenschappelijk onderzoek en de resultaten van technologische ontwikkeling. De entiteit Beleidsondersteuning staat in voor de wisselwerking tussen beleidsmakers en de onderzoekswereld. Jaarlijks worden onderzoeksprioriteiten gedefinieerd. Voor een belangrijk deel worden de onderzoeksnoten ingevuld via het initiëren en deelnemen aan Europese projecten. In 2007 werkten we voornamelijk aan de Europese projecten Benekempen en Snowman.

Het inschatten van de mogelijke effecten van een bodemverontreiniging op de gezondheid van mensen en op het milieu is essentieel bij de aanpak van bodemverontreiniging. Methodieken voor risico-evaluatie en normberekening worden regelmatig aangepast aan de meest recente wetenschappelijke inzichten. De belangrijkste activiteit in 2007 over dit thema is de uitwerking van een gemeenschappelijk normeringskader voor secundaire grondstoffen en uitgegraven bodem.

We nemen deel aan de overlegorganen die instaan voor het coördineren van wetenschappelijk onderzoek binnen het beleidsdomein Leefmilieu. Dit gebeurt o.a. via het Thematisch Overleg bodem van de TWOL-programmatie. Ook met de administraties bevoegd voor Milieu en Gezondheid wordt nauw samengewerkt. In eerste instantie is het de bedoeling er op toe te zien dat de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet door bv. overlappende onderzoeksopdrachten te vermijden. Daarnaast willen we door deze samenwerking en overleg werken aan een meer geïntegreerd en eenduidig milieubeleid, waarbij bv. gezondheidsrisico's die uitgaan van verschillende milieucompartimenten (bv. lucht, bodem, water) op dezelfde manier worden ingeschat en relatief t.o.v. elkaar worden beoordeeld.

### 10.3.1 Benekempen\*

In het project BeNeKempen worden grensoverschrijdend beheers- en saneringsconcepten voor de zware metalen problematiek van de Kempen uitgewerkt. De zware metalen zijn verspreid via emissies van voormalige thermische zinksmelters en via het gebruik van de restproducten voor verharding van wegen en erven (zinkassen). Het project, met financiële steun van Europa, is een samenwerking tussen de OVAM, de provincie Limburg en Antwerpen en het projectbureau Actief Bodembeheer de Kempen van Nederland (ABdK).

Het interreg project BeNeKempen is verlengd tot 30 juni 2008. Hierdoor krijgt het team de tijd een aantal bijkomende uitdagingen op te pikken binnen de projectperiode.

De interessante resultaten van het project zullen worden opgepikt voor de uitvoering van de overeenkomst tussen OVAM en Umicore met betrekking tot de aanpak van het historisch bodempassief rond de Umicore-vestigingen.

Sinds het begin van het project (oktober 2004) zijn er in verschillende fora technieken en strategieën onderzocht om de verontreiniging aan te pakken, te beheren en de risico's te kennen. Hieronder worden enkele punten toegelicht.

*Vlaanderen en Nederland hebben een gezamenlijke methodiek uitgewerkt om gezondheidsrisico's te beoordelen.* Eénzelfde methodiek heeft een belangrijke communicatieve waarde voor een grensregio waar mensen van weerszijde van de grens elkaar dagelijks ontmoeten. Met dit instrument voorkomen we dat men aan de ene kant van de grens de consumptie van groenten zou afraden terwijl men een 10-tal meter verder aan de andere kant van de grens de mensen uitlegt dat er hier geen risico van uitgaat.

*De aanpak van de zinkassen staat bijna op punt.* 'Zinkassen' zijn restproducten van de voormalige thermische zinksmelters die in de Kempen vanaf het einde van de 19 de eeuw tot in de jaren '70 operationeel waren. Het grof-korrelig tot steenachtig materiaal was zeer gegeerd voor de verharding van wegen, opritten en erven. De zware metalen van deze assen hebben er voor gezorgd dat het milieu op verschillende locaties is verontreinigd.

De beschikbaarheid van de metalen in deze assen is relatief laag maar de concentraties zijn zeer hoog waardoor de assen altijd metalen in het milieu zullen blijven aanleveren door uitloging of stofvorming. Zowel in Vlaanderen als in Nederland is men van oordeel dat dit moet worden gestopt. Daarom wordt er een verwijderingsstructuur uitgewerkt zodat risico-volle zinkassen kunnen worden verwijderd aan een aanvaardbare kostprijs. OVAM zal zelf de verwijdering van zinkassen bij particulieren organiseren. Wanneer de zinkassen worden behandeld met cement en worden gebruikt in de fundering van beton- of asfaltwegen is er geen risico meer voor de verspreiding van metalen door uitloging of stofvorming. De kosten voor de verwijdering wegen dan niet meer op tegen het zeer beperkte risico dat er nog uitgaat van de herbruikte zinkassen. Het verwijderingsstraject voor particulieren wordt uitgevoerd in kader van de convenant tussen OVAM en Umicore.

*Een teeltadvies voor de professionele tuinbouwer.* Producten die op de markt worden aangeboden moeten in principe van een zeer goede kwaliteit zijn voor wat betreft het gehalte aan contaminanten. De sector wordt op die manier gestimuleerd om zijn productiemethoden aan te passen en een zeer kwaliteitsvol product op de markt aan te bieden. Zo wordt de opname van contaminanten in de voedselketen gereduceerd. Voor wat betreft de zware metalen kan de landbouwer enkel de pH optimaliseren om de opname van metalen uit de bodem voor een specifiek gewas te verminderen. Als dit niet meer helpt kan de landbouwer enkel afzien van de teelt van dit gewas en een andere teelt kiezen. In BeNeKempen is er een teeltadvies uitgewerkt om het gehalte aan cadmium in het gewas te verminderen. In de landbouwstudie die wordt uitgevoerd in kader van de convenant tussen OVAM en Umicore wordt nagegaan in hoeverre de toepassing van dit teeltadvies haalbaar is voor de landbouwers in de Kempen en welke maatregelen nodig zijn om deze landbouwbedrijven een gezonde toekomst te kunnen bieden.

### **10.3.2 Gemeenschappelijk normeringskader voor secundaire grondstoffen en uitgegraven bodem**

De normberekening voor het hergebruik van secundaire grondstoffen en voor het gebruik van uitgegraven bodem zijn niet op elkaar afgestemd, ondanks het feit dat we met deze normen

dezelfde milieucompartimenten beogen te beschermen. In 2007 werd gestart met een afdelingsoverschrijdend project met als doel een uniforme en consistente aanpak van normberekening uit te werken. Het doel is een brede consensus te bereiken met andere instanties buiten de OVAM, over de te beschermen milieucompartimenten (bodem, grondwater, oppervlaktewater), de kritische maximale concentraties van schadelijke stoffen in de verschillende milieucompartimenten, randvoorwaarden en scenario's van de beoogde toepassingen, en de gebruikte berekeningsmodellen.

### **10.3.3 Geïntegreerde aanpak: humane biomonitoring – milieumetingen**

De OVAM maakt deel uit van de stuurgroep van het Steunpunt Milieu en Gezondheid. Dit Steunpunt is een consortium van universiteiten en onderzoeksinstituten die beleidsondersteunend onderzoek uitvoeren binnen het domein Milieu en Gezondheid. De belangrijkste taak is het opzetten van een humane biomonitoring, met daaraan gekoppeld de (milieu)onderzoeken die nodig zijn om de oorzaak van mogelijke verhoogde gehalten aan schadelijke stoffen in het menselijk lichaam te achterhalen.

Een gelijkaardige geïntegreerde aanpak wordt gevolgd voor de zware metalen problematiek in de Noorderkempen. In 2007 werd een biomonitoringscampagne (BONK) uitgevoerd voor het bepalen van cadmium en arseen in bloed en urine van de bevolking (interne blootstelling). Hieraan gekoppeld werden milieumetingen uitgevoerd in de omgeving van de deelnemers aan de biomonitoring (externe belasting). Zware metalenconcentraties werden bepaald in zwevend en neervallend stof (buitenshuis en binnenshuis), bodem in de tuin, en groenten gekweekt in de eigen tuin. Vervolgens zullen de verbanden worden nagegaan tussen de interne en de externe belasting, en zal worden nagegaan welke blootstellingsroutes het meest bijdragen aan de gezondheidsrisico's. Dit project wordt uitgevoerd onder leiding van een stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid (ToVo), van de dienst Milieu & Gezondheid van het Departement LNE, van de Medisch Milieukundigen bij de LOGO's, van de OVAM en van de VMM.